

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET

Nikola Stražičić

O T O K C R E S
PRILOG POZNAVANJU GEOGRAFIJE NAŠIH OTOKA

D i s e r t a c i j a

Rijeka, 1979.

III

S A D R Ź A J

Strana

PREDGOVOR

I.	<u>U V O D</u>	1
II.	<u>GEOGRAFSKI POLOŽAJ, IME I VELIČINA</u>	3
	1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ	3
	2. OD APSIRTIDA DO - CRESA I LOŠINJA	7
	3. OBLIK I VELIČINA	13
III.	<u>TEMELJNE ZNAČAJKE PRIRODNE PODLOGE</u>	16
	1. GEOLOŠKA GRAĐA, RELJEF I OBALE	16
	a. Geološka osnova	16
	b. Glavni elementi reljefa	23
	c. Obale Cresa i susjedno podmorje	40
	2. KLIMATSKE ZNAČAJKE	51
	a. Temperatura zraka	52
	b. Vjetrovi	59
	c. Vremenska i prostorna distribucija pada- lina	68
	3. BEZVODNOST I BOGATSTVO VODE	79
	a. Bujice	80
	b. Izvori i bunari	83
	c. Lokve	90
	d. Vransko jezero	96
	e. Slatine	118
	4. VEGETACIJSKI POKROV I TLO	119
	a. Šumovitost krajnjih dijelova i ogolje- lost središnjeg dijela	119
	b. Primjeri pošumljavanja - pouka i poti- caj za budućnost	131
	c. Životinjski svijet	133
	d. Glavne vrste tala	137
IV.	<u>ETAPE DRUŠTVENOG VALORIZIRANJA OTOČNOG PRO- STORA</u>	141
	A. <u>DRUŠTVENO-GOSPODARSKI RAZVOJ OD POČETKA 19. ST.</u>	141

1. STANOVNIŠTVO	142
a. Kretanje i struktura stanovništva od po- četka 19. st. do 1945. god.	142
Porast broja stanovnika	144
Razmještaj i gustoća naseljenosti . . .	155
Prirodno kretanje	157
Strukturalna obilježja	162
b. Promjene u kretanju i sastavu stanovništva nakon 1945.god.	175
Utjecaj iseljavanja na opadanje broja stanovnika	176
Naseljenost na granici pustoši	183
Mortalitet veći od nataliteta	185
Neravnoteža spolne i oklijaštrenost dob- ne strukture	188
Sastav stanovništva prema djelatnosti	195
Pismenost i obrazovna struktura	199
Nacionalni sastav	201
Migracijska kretanja	202
2. EKONOMSKO-GEOGRAFSKA VALORIZACIJA	204
a. Gospodarski napredak od početka prošlog stoljeća	204
Značajke i problemi poljodjelstva . . .	210
Specifičnosti tradicionalne stočarske ekonomije	223
Važnost šumarstva	237
Uspon i pad pomorstva	242
Unapređenje i porast važnosti ribarstva	251
Tradicionalne obrtničko-prerađivačke djelatnosti i počeci industrije	261
Uspostavljanje prometnih veza	267
Razvoj trgovine i ugostiteljstva	274
b. Bitne promjene u otočnom gospodarstvu na- kon 1945. god.	277
Izmjene u posjedovnim odnosima i sma- njenje obrađenih površina	278

Zadržavanje važnosti ovčarstva uz napuštanje "stanova"	289
Prestanak tradicionalnog izvoza drva	297
Obnavljanje brodarstva i opadanje značenja ribarstva	299
Unapređenje sekundarnih djelatnosti	304
Važnost izgradnje vodovoda i elektrifikacije	307
Izgradnja suvremenih cesta i uspostavljanje trajektnih veza	311
Prekretničko značenje turizma	321
3. NASELJA	332
a. Razvoj naselja od početka 19. st. do 1945. god.	333
Kategorizacija naselja po veličini i funkciji	336
Naselja po snještaju	340
Obalna naselja	343
Unutrašnja naselja	353
b. Stanje nakon drugog svjetskog rata	368
Depopulacija i napuštanje izoliranih naselja	368
Oživljavanje i razvoj obalnih naselja i perspektive revitalizacije unutrašnjih naselja	375
Centralitet i gravitacijska zona grada Cresa	386
B. OTOK CRES OD DOSELJENJA HRVATA DO KRAJA 18. ST.	389
1. LLAVENSKA KOLONIZACIJA I RAZDOBLJE SREDNJE-VJEKOVNE HRVATSKE DRŽAVE	389
2. DRUŠTVENO-EKONOMSKE ZNAČAJKE U DOBA VENECIJANSKE VLADAVINE	399
a. Prve relativno pouzdane procjene naseljenosti	401
b. Naselja	406
c. Prvi podaci o gospodarskoj strukturi	420

C. <u>OD PRVIH TRAGOVA NASELJENOSTI DO DOSELJENJA</u>	
HRVATA	432
1. RAZDOBLJE PRETPOVIJESNE NASELJENOSTI . . .	432
a. Tragovi paleolitske i neolitske nase-	
ljenosti	433
b. Gradinska naseljenost brončanog i že-	
ljeznog doba	434
2. ANTIČKO RAZDOBLJE	443
a. Tragovi grčkog prisustva	444
b. Otok Cres za rimske vladavine	445
V. <u>MIKROREGIONALNA DIFERENCIJACIJA OTOČNOG PROSTORA</u>	457
VI. <u>ZAKLJUČAK</u>	461
POPIS TABLICA	475
POPIS SLIKA, FOTOGRAFIJA I PRILOGA	483
a. Slike	483
b. Fotografije	487
c. Prilozi	489
IZVORI I LITERATURA	490
a. Izvori i dokumentacija	490
b. Literatura	499
SAŽETAK	531
SUMMARY	533
ŽIVOTOPIŠ	535